

Marinela ȚEPUȘ

Cu virtuozitate despre o ratare „perfectă”

După 1990, noile generații de regizori au încercat să găsească tot soiul de nișe pentru a-și promova, rapid, imaginea. S-au îndepărtat tot mai mult de *teatrul-poveste* și au îmbrățișat teatrul-dans sau teatrul-imagine, forme aproape apuse în lumea largă. Au existat câteva reușite, dar și foarte mult balast. Cele mai bune spectacole (pre)dominant vizuale au fost create tot de artiști cu ștate mai vechi, precum Mihai Măniuțiu sau Silviu Purcărete. Însoțit de Vava Ștefănescu, Mihai Măniuțiu părea să aibă cel mai mare succes și în teatrul-dans. Dacă nu ar fi apărut Răzvan Mazilu, care chiar și-a creat un stil...

Cu timpul însă, artiștii și spectatorii s-au (re)întors la teatrul-cuvânt. Absolvenții, neîncăpând cu toții în teatrele de repertoriu, au căutat alte spații, până atunci socotite, în România, improprie pentru actul scenic: baruri, subsoluri, grădini de vară, poduri, terase... Aceste locuri aveau nevoie de texte și de idei adecvate. Astfel au apărut piese cu personaje puține și cu decor sumar. Cu limbaj deșuheat, cu „eroi” culeși din aziluri, sanatorii, boscheți, canale, bordeluri: drogați, homosexuali, lesbiene, sinucigași, sodomiști, alcoolici, degenerați, handicapați, prostituate, criminali. Indivizi fără idealuri; povești mărunte, întunecate, o îngrozitoare lipsă de perspectivă, multă disperare. Grotescul și caricatura au luat locul comediei spumoase. Puțini regizori au înțeles cum trebuie tratată această lume de „jos” ca să te poată înălța spre cea de „sus”, și doar câțiva au facut-o cu har: Radu Afrim (deține supremația, de departe), Radu Apostol, Alexandra Badea, Carmen Vidu, Theodor-Cristian Popescu (până să plece din țară), Theo Herghelegiu (la un moment dat), Andreea Vălean (la alt moment dat), poate și Dan Vasile. Cu timpul, poveștile sumbre ale marginalizaților au început să se joace și pe scenele consacrate. Mereu ni se spune că asemenea spectacole constituie un semnal de alarmă, ne învață să fim toleranți, să ne iubim aproapele, să-i ajutăm pe cei nevolnici... Posibil, însă eu cred că și teatrul dătător de speranță, teatrul cu un pic de metafizică, teatrul de idei, teatrul poetic, chiar teatrul comic ne poate învăța să fim toleranți, să ne iubim aproapele, să-i ajutăm pe cei slabi...

Pe de altă parte, trebuie să recunosc că sunt puternic impresionată atunci când o piesă de acest gen este bine scrisă, montată și jucată cu talent și profesionalism. Nu cred că trebuie să vedem numai orori pe scenă, dar nici nu cred că trebuie să negăm cu încredințare rostul unor producții numai pentru că sunt deprimante. Mai ales că am apucat să trăim în acest secol XXI, care a început sub auspiciu deloc optimiste...

Ultima premieră a Teatrului „Sică Alexandrescu” din Brașov a fost cu spectacolul **Copilul acesta** de Joel Pommerat (traducerea: Anca Rotescu, în regia Alexandrei Badea). Tema: eternul conflict dintre părinți și copii. Desfășurat pe toate axele posibile: tată–fiică, mamă–fiu, tată–fiu, mamă–fiică. Analizat atent și cu

Gabriela BUTUC

precădere în stil freudian. Complexul lui Oedip este cel mai puternic, dar nu singurul. Există multe frustrări, există neputința de a educa o odraslă, de a o ține în frâu (în primul rând pentru că tu însuși nu poți fi un model), există despărțirea ombilicală și neantul care se naște după aceea, există porniri (ușor) incestuoase, dorințe refulate, idealuri frânte, sentimente contradictorii – toate convertite într-un scenariu ciudat poetic. La propriu. Există monologul de început (în viziunea Alexandrei Badea este reluat către final, închizând reprezentarea asemenea unei coperte), compus după regulile versului alb, cu un tempo straniu și cu multe repetiții ale unor termeni-cheie, monolog care, dacă este bine rostit, nu poate să nu emoționeze. Dar acest început este doar fals dătător de speranță: o femeie se amăgește cu faptul că nașterea unui copil îi poate rezolva toate problemele, o poate schimba definitiv, devenind „mama perfectă”, „mama ideală”, mai mult pentru a o face „să crape de ciudă” pe propria sa mamă, care nu a putut fi niciodată „perfectă”. Nu este vorba de o poveste, și nici de mai multe, în acest spectacol. Însă puterea cuvântului capătă nenumărate valențe. Sunt expuse situații, sunt dezvoltate stări. Fiecare actor interpretează mai multe roluri. În fond, aceste personaje sunt unul singur în permanentă *devenire*. Cel care joacă tatăl *devine* fiu, cea care interpretează rolul fiicei va *deveni* mamă...

Decorul este minimal – un fundal în care răsar capete de păpuși-copil, cu halucinante găuri negre în locul ochilor, spațiul de joc este acoperit de câteva corpuri dreptunghiulare cu gratii sau cu pereți din plexiglas (luminați cu neon pe dinăuntru), acoperite cu capace de tablă, care (atenție!) *devin* masă, cadă de baie, pat, colivie, cușcă, placentă, sarcofag, după necesități... Aceleași lucruri capătă, mereu, alte semnificații. Așa cum aceiași actori *devin*, mereu, alte personaje. Jocul lor este aproape mecanic, uneori îmblânzit cu vagi „nuanțe” omești. O simetrie construită migălos, în care parcă totul lucrează pentru a pune în valoare forța cuvântului. Uneori ai impresia că vorbele țopăie nude pe scenă, apoi se urcă pe noi, îngălându-ne până la sufocare. Este un spectacol incomod, care vorbește despre lucruri dezagreabile cu infinită simplitate. Alexandra Badea posedă – cel puțin în această producție –, știința de a da valoare maximă fiecărei replici. Acestea se succed cu rapiditatea unui joc de ping-pong, lovindu-ne sensibilitatea și pudoarea. Jocul actorilor este sec. Nu trăiesc, nu simt. Expun situații extreme cu voci implacabile, monotone, inerte. Se mișcă discret, după trasee bine stabilite, ca într-un joc de șah. Dar au puterea de a trezi stări de maximă profunzime în fiecare spectator. Poți fi dezamăgit, poți fi emoționat, poți fi scârbit, poți să te recunoști pe tine însuși sau poți să-l recunoști pe aproapele tău, poți fi îngăduitor sau intolerant...

Fără a putea spune cine este mai bun, trebuie să remarc tehnica impecabilă a tuturor interpreților, prin care reușesc să curgă dintr-un personaj în altul.

Refuz acest spectacol, de o tristețe fără seamăn, dar nu pot să nu-i recunosc virtuozitatea!

Teatrul „Sică Alexandrescu” din Brașov – Copilul acesta de Joel Pommerat. Traducerea: Anca Rotescu. Regia: Alexandra Badea. Scenografia: Lia Dogaru. Cu: Mircea Andreescu, Gabriela Butuc, Marius Cisar, George Costin, Monica Săndulescu. Data reprezentației: 27 iunie 2009.